

Vervuiling leefgebied:

Inheems toezicht en giftige politiek in de Peruaanse Amazone

Dit proefschrift beschrijft onderzoek naar de wijze waarop inheemse gemeenschappen in de noordelijke Peruaanse Amazone toezicht houden op olie lekkages en regelgevingswetenschap inzetten om vervuiling door oliewinning juridisch aan te pakken. In het onderzoek wordt verkend in hoeverre deze betrokkenheid en epistemische ontmoeting de inheemse bevolking mogelijkheden biedt om verantwoording en herstel te eisen, gezien de complexe afhankelijkheden veroorzaakt door extractivisme en vervuiling.

Het onderzoek is gebaseerd op een uitgebreide etnografische studie van federaties van de inheemse volkeren Quechua, Kichwa, Achuar en Kukama. Hun leefgebieden zijn aangetast door vijf decennia oliewinning. Vanwege het gebrek aan transparantie bij oliemaatschappijen, versterkt door de Peruaanse milieuwetgeving, hebben inheemse federaties hun eigen vorm van toezicht ontwikkeld. Hierin wordt kennis van het gebied gecombineerd met digitale technologieën waaronder smartphones, navigatiesystemen en drones. Sinds 2010 brengen inheemse waarnemers honderden nog niet eerder gemelde verontreinigde locaties in kaart, en ze ontdekken wekelijks weer nieuwe olie lekkages. Inheems toezicht vindt echter plaats binnen een context van doorlopend geweld vanuit de olie-industrie en koloniale hoek, wat sterk te maken heeft met wet- en regelgeving voor de winningindustrie.

In dit proefschrift wordt ingegaan op de ambivalentie van 'weten van vervuiling' en van inheemse pogingen om schade strafbaar te stellen binnen de inherente uitsluitingslogica van de regelgevingswetenschap. Inheemse waarnemers hebben gezorgd voor een betere erkenning van de omvang van de vervuiling, en hebben zich verdiept in bemonsteringsprocedures en milieunormen. De rol en kennis van waarnemers op het gebied van regelgevingswetenschap wordt echter voortdurend geminimaliseerd, en de politieke aanspraken van inheemse federaties worden beperkt tot nauw omschreven technische en bureaucratische parameters. Daardoor is er een voortdurende strijd over het begrip vervuiling en de erkenning ervan. Partijen zijn het oneens over hoe deze schade moet worden gezien en wie bevoegd is om bewijsmateriaal te verzamelen.

Methodologisch berust het onderzoek op een langetermijnstudie van inheemse federaties en waarnemers. Deze is tussen 2018 en 2022 uitgevoerd in het kader van een door een ngo gefinancierd project. Het onderzoek omvatte participerende observatie tijdens zowel waarnemingsactiviteiten als ontmoetingen en onderhandelingen met overheidsinstellingen, semigestructureerde en diepte-interviews, en archiefonderzoek. Het proefschrift bevat een kritische beschouwing van zowel de ethische als politieke uitdagingen van geëngageerde wetenschap, vooral wat betreft de positie van de auteur als actieve deelnemer aan de politiek van kennisproductie.

Ten eerste beschrijft het proefschrift de ontwikkeling van inheemse voorstellingen van vervuiling, van de eerste tekenen van schade in het bos tot de kennismaking met wetenschap en milieuwetgeving. Vervolgens wordt de blik gericht op het bestuurlijke traject van een enkele,

alledaagse olie lekkage om na te gaan hoe inheemse waarnemers gebruikmaken van regelgevingswetenschap. Hieruit blijkt dat waarnemers, ondanks hun marginalisatie, toch nieuwe mogelijkheden voor betwisting aanboren. Daarna volgt een beschrijving van ontmoetingen met inheemse federaties en ngo's. Ook wordt ingegaan op het gebruik van drones door waarnemers, om het narratief en optimisme rond waarnemingstechnologieën in de strijd voor milieurechtvaardigheid te beschrijven. Ten slotte behandelt het proefschrift hoe inheemse federaties aankijken tegen de ambivalentie van milieumaatregelen als een onvolmaakt maar tastbaar onderdeel van hun voortdurende strijd tegen onteigening wegens (olie)winning en straffeloosheid.